

Nr 10.

Ankom till riksdagens kansli den 9 april 1940 kl. 4 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna den 13 mars 1940 hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 129, vari Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga nedan intagna förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden den 1 mars 1940.

År 1937 genomfördes vissa ändringar i 24 § riksdagsordningen och lagen om val till riksdagen med syfte att underlätta deltagandet i valen till andra kammaren.¹ Ändringarna inneburo, att väljare erhöi rätt att vid sådant val avlämna sin röstsedel i annat valdistrikt än det han tillhör samt vidare att de tidigare bestämmelserna om valedelsförsändelser för vissa grupper av yrkes- och tjänstemän upphävdes och ersattes med föreskrifter om rätt att avlämna valedel före valet. I 60 § vallagen stadgas sålunda numera bland annat, att om någon på grund av vistelse å annan ort är förhindrad att utöva sin rösträtt vid valförrättningen i det valdistrikt, där han är i röstlängden uppförd, han må avlämna valedel, avseende valet i valkretsen dit nämnda distrikt hör, vid valförrättning i annat valdistrikt inom riket. Väljaren skall härvid inneha utdrag ur röstlängden i det valdistrikt han tillhör, utvisande att han där är upptagen såsom röstberättigad. Rätt att avlämna valedel före valet tillkommer enligt 71 § vallagen röstberättigad, om det med skäl kan antagas att han kommer att valdagen vistas utom riket, samt dessutom sådan röstberättigad som utövar militärtjänst eller tillhör vissa angivna grupper av civila yrkes- och tjänstemän, om det med skäl kan antagas att han till följd av tjänstens utövning icke kan komma tillstädes vid valförrättning i något valdistrikt. Röstning i denna ordning skall äga rum inom riket i varje stad inför röstmottagare, som magistraten förordnar, samt utom riket å svensk beskickning i Europa och, i den mån Konungen så förordnar, hos annan svensk beskickning och å svenskt konsulat, därvid beskickningens eller konsulatets chef eller den han i sitt ställe sätter är röstmottagare. Väljaren skall med röstlängdsutdrag styrka att han är röstberättigad. För det

¹ Beträffande vallagen, se S.F.S. 1937: 41.

fall att val skall förrättas endast i viss valkrets hava meddelats i viss mån avvikande föreskrifter beträffande röstning före valet.

Det i propositionen framlagda förslaget åsyftar främst att möjliggöra röstavlämning före valet även på landsbygden samt att upphäva olikheten mellan beskickningar i och utom Europa med avseende å röstmottagningen.

De föreslagna ändringarna i lagen om val till riksdagen anser utskottet med hänsyn till rådande förhållanden erforderliga. De röstberättigade, som fullgöra militär tjänstgöring vid tiden för valet, kunna nämligen icke med säkerhet erhålla tillfälle vare sig att rösta å själva valdagen eller att avlämna röstsedel före valet vid röstmottagning som endast får ske i stad. Möjlighet bör därför, såsom i propositionen föreslagits, öppnas för röstavlämning före valet även på landet. Det nuvarande tidsläget motiverar vidare upphävande av olikheten mellan beskickningar i och utom Europa med avseende å röstmottagningen och överlämnande åt Kungl. Maj:t att även beträffande de förra bestämma, huruvida röstmottagning skall få äga rum.

Med hänsyn till de ändringar i vallagen, som utskottet sålunda nu tillstyrker, samt till de betydande ändringar i samma lag, som genomförts efter de senast förrättade andrakammarvalen, vill utskottet i förevarande sammanhang framhålla det önskvärda i att de »Författningar och anvisningar angående valen till riksdagens andra kammare», vilka utgivas genom justitiedepartementets försorg före varje andrakammarval och upptaga vallagen i gällande lydelse, i år måtte utkomma snarast möjligt.

I sitt yttrande över den föreliggande propositionen anser sig utskottet böra erinra om att utskottet föregående år i utlåtande (nr 3) till riksdagen över väckt motion om införande även vid kommunala val av institutet röstning å annan ort framhöll, att Kungl. Maj:ts uppmärksamhet redan vore fäst på spørsmålet om ändringar i kommunala vallagen motsvarande dem, som år 1937 genomfördes i lagen om val till riksdagen för underlättande av deltagandet i dessa val, samt att utredningen av denna fråga kunde förväntas bli va upptagen inom en snar framtid.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med bifall till föreliggande proposition, måtte antaga följande

L a g

om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

71 §.

71 §.

2. Röstning som i 1 mom. sägs   2. Då val i hela riket skola samtids ske, då val i hela riket skola samtidigt förrättas, må röstning som i 1

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

tidigt förrättas, inom riket i varje stad inför röstmottagare som magistraten förordnar samt utom riket hos svensk beskickning i Europa och, i den mån Konungen så förordnar, hos annan svensk beskickning och å svenskt konsulat, därvid beskickningens eller konsulatets chef eller den han i sitt ställe sätter är röstmottagare. Skall val förrättas endast i viss valkrets, må sådan röstning ske i varje stad inom valkretsen samt vid val i Stockholms läns valkrets jämväl i Stockholm, vid val i Göteborgs och Bohus läns landstingsområdes valkrets jämväl i Göteborg och vid val i Malmöhus läns valkrets jämväl i Malmö, Hälsingborg, Landskrona och Lund inför röstmottagare som magistraten förordnar. Röstmottagning skall äga rum från och med adertonde dagen före valdagen samt inom riket till och med dagen före valdagen och utom riket intill dess avgivna valsedlar enligt vad i 75 § sägs skola insändas till överståthållarämbetet.

72 §.

Magistrat samt chef för beskickning eller konsulat, där röstning i enlighet med bestämmelserna i 71 § må ske, skall före röstmottagningens början utfärda kungörelse angående dagar och tider samt ställe för röstmottagningen. Av magistrat utfärdad kungörelse skall anslås offentligen samt införas i minst en ortstidning. Kungörelse, som utfärdas av

mom. sägs inom riket äga rum i varje stad inför röstmottagare som magistraten förordnar samt, i den mån Konungen så bestämmer, å rikets landsbygd inför röstmottagare som förordnas av Konungens befallningshavande. I fall som nu avses må sådan röstning jämväl ske utom riket å svensk beskickning eller svenskt konsulat som Konungen bestämmer, därvid beskickningens eller konsulatets chef eller den han i sitt ställe sätter är röstmottagare. Skall val förrättas endast i viss valkrets, må röstning enligt 1 mom. ske i varje stad inom valkretsen och, i den mån Konungen så bestämmer, även å valkretsens landsbygd; dessutom må vid val i Stockholms läns valkrets röstning ske jämväl i Stockholm, vid val i Göteborgs och Bohus läns landstingsområdes valkrets jämväl i Göteborg och vid val i Malmöhus läns valkrets jämväl i Malmö, Hälsingborg, Landskrona och Lund. Röstmottagning skall äga rum från och med adertonde dagen före valdagen samt inom riket till och med dagen före valdagen och utom riket intill dess avgivna valsedlar enligt vad i 75 § sägs skola insändas till överståthållarämbetet.

72 §.

Konungens befallningshavande samt chef för beskickning eller konsulat, där röstning i enlighet med bestämmelserna i 71 § må ske, skall före röstmottagningens början utfärda kungörelse angående dagar och tider samt ställe för röstmottagningen. Av Konungens befallningshavande utfärdad kungörelse skall införas i länskungörelserna samt i ortstidningar.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

chef för beskickning eller konsulat, skall genom anslag samt, där så *kan ske*, även på annat lämpligt sätt bringas till kännedom.

Kungörelse, som utfärdas av chef för beskickning eller konsulat, skall genom anslag samt, där så *ske kan*, även på annat lämpligt sätt bringas till kännedom.

73 §.

1. Vid röstning enligt 71 § skola användas sådana valkuvert och ytterkuvert, som i 61 § 1 mom. avses. Dylika kuvert skola före röstmottagningens början genom statsverkets försorg tillställas *magistraten eller beskickningens eller konsulatets chef*.

73 §.

1. Vid röstning enligt 71 § skola användas sådana valkuvert och ytterkuvert, som i 61 § 1 mom. avses. Dylika kuvert skola före röstmottagningens början genom statsverkets försorg tillställas *röstmottagaren*.

75 §.

1. De enligt 73 och 74 §§ i förvar lagda ytterkuverten skola insändas, av röstmottagare *i stad* inom riket till Konungens befallningshavande i det län, där *staden är belägen*, och av röstmottagare vid beskickning eller konsulat till överståthållarämbetet. Insändandet skall *ske, från stad* inom riket omedelbart sedan röstmottagningen å dagen före valdagen avslutats samt från beskickning och konsulat i så god tid, att kuverten kunna beräknas vara överståthållarämbetet till handa sist dagen efter valdagen.

75 §.

1. De enligt 73 och 74 §§ i förvar lagda ytterkuverten skola insändas, av röstmottagare inom riket till Konungens befallningshavande i det län, där *röstmottagningen äger rum*, och av röstmottagare vid beskickning eller konsulat till överståthållarämbetet. Insändandet skall *ske inom riket omedelbart* sedan röstmottagningen å dagen före valet avslutats samt från beskickning och konsulat i så god tid, att kuverten kunna beräknas vara överståthållarämbetet tillhanda sist dagen efter valdagen.

2. Innan röstmottagare insänder kuverten, skall deras antal räknas. Tillika räknas antalet personer, som enligt den i 73 § 2 mom. omförmälda förteckning avgivit valsedel. Kuverten inläggas i ett eller flera omslag, vilka tillhandahållas av statsverket. Varje omslag förses med anteckning om de ineliggande ytterkuvertens antal och om *stad* inom riket eller beskickning eller konsulat, där valsedlarna avgivits, samt förseglas om-

2. Innan röstmottagare insänder kuverten, skall deras antal räknas. Tillika räknas antalet personer, som enligt den i 73 § 2 mom. omförmälda förteckning avgivit valsedel. Kuverten inläggas i ett eller flera omslag, vilka tillhandahållas av statsverket. Varje omslag förses med anteckning om de ineliggande ytterkuvertens antal och om *ort* inom riket eller beskickning eller konsulat, där valsedlarna avgivits, samt förseglas om-

(Nuvarande lydelse.)

sorgsfullt under sigill. Vid röstmottagningen och kuvertens räkning föres protokoll enligt formulär som fastställs av Konungen. I protokollet antecknas antalet ytterkuvert, antalet nyssnämnda personer samt antalet omslag i vilka ytterkuverten inlagts, varjämte sigillen med vilka omslagen förseglats i protokollet avtryckas. Jämte omslaget eller omslagen, vari ytterkuverten inlagts, insändas protokollet och förenämnda förteckning. Sker insändandet med post, skall försändelsen anordnas som värdepost.

Har *i stad* inom riket icke avlämnats någon valsedel på sätt i 71 § sägs, skall röstmottagaren insända meddelande härom till Konungens befallningshavande, sedan den för dylik röstning bestämda tiden utgått.

76 §.

1. Det åligger Konungens befallningshavande tillse, att de i 70 § 2 mom. omförmälda handlingar ävensom sådana i 75 § angivna handlingar, vilka röstmottagare *i stad* inom riket skall insända, snarast möjligt inkomma samt, där så ej sker, från försumlig valförrättare eller röstmottagare infordra vad som fattas. Konungens befallningshavande verkställe även förberedande granskning av inkomna valhandlingar. Befinnas dessa därvid icke vara i behörigt skick, införskaffe Konungens befallningshavande, där så prövas nödigt, på lämpligt sätt erforderliga upplysningar rörande anledningen härtill.

(Föreslagen lydelse.)

sorgsfullt under sigill. Vid röstmottagningen och kuvertens räkning föres protokoll enligt formulär som fastställs av Konungen. I protokollet antecknas antalet ytterkuvert, antalet nyssnämnda personer samt antalet omslag i vilka ytterkuverten inlagts, varjämte sigillen med vilka omslagen förseglats i protokollet avtryckas. Jämte omslaget eller omslagen, vari ytterkuverten inlagts, insändas protokollet och förenämnda förteckning. Sker insändandet med post, skall försändelsen anordnas som värdepost.

Har *till röstmottagare* inom riket icke avlämnats någon valsedel på sätt i 71 § sägs, skall röstmottagaren insända meddelande härom till Konungens befallningshavande, sedan den för dylik röstning bestämda tiden utgått.

76 §.

1. Det åligger Konungens befallningshavande *att* tillse, att de i 70 § 2 mom. omförmälda handlingar ävensom sådana i 75 § angivna handlingar, vilka röstmottagare inom riket skall insända, snarast möjligt inkomma samt, där så ej sker, från försumlig valförrättare eller röstmottagare infordra vad som fattas. Konungens befallningshavande verkställe även förberedande granskning av inkomna valhandlingar. Befinnas dessa därvid icke vara i behörigt skick, införskaffe Konungens befallningshavande, där så prövas nödigt, på lämpligt sätt erforderliga upplysningar rörande anledningen härtill.

91 §.

Äro i stad flera valdistrikt, skall magistraten eller i stad utan magistrat valnämnden för varje valdistrikt utse tre eller *fyra* personer att såsom magistratens eller valnämndens deputerade vara valförrättare i distriktet. Av dessa förer den främste ordet. Protokollet över valförrättningen föres av den, magistraten eller valnämnden därtill utsett.

91 §.

Äro i stad flera valdistrikt, skall magistraten eller i stad utan magistrat valnämnden för varje valdistrikt utse tre eller *flera* personer att såsom magistratens eller valnämndens deputerade vara valförrättare i distriktet. Av dessa förer den främste ordet. Protokollet över valförrättningen föres av den magistraten eller valnämnden därtill utsett.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Stockholm den 9 april 1940.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande: Herrar Hallén, Gustaf Adolf Björkman, Per Andersson, Herlitz, Källman, Björck, Thulin, Karl Bodin, Nils Andersson, Anders Andersson, Hårdin, Andersson i Igelboda, Fast*, Andersson i Ovanmyra, Mosesson, Arnemark, Nordström i Torsby, Eriksson i Toftered, Nilsson i Göteborg och Hansson i Hönö.

* Ej närvarande vid justeringen.